

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Quae Bataui Imperio beneficia praestitere, & quae illis vicißim Imperium
praestitit. Capvt VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

vltro cum suis Batauis, eatenus periculo exposuerit, quatenus detestabile crimen vl-ciscens, de medio suorum tolleret. tametsi omnes sui tributorum expertes erant, viros tantum & arma Imperio ministrantes.

*Quæ Bataui Imperio beneficia præstitere,
& quæ illis vicissim Imperium præstitit.*

CAPVT VIII.

GAUDE nunc igitur in sinu ô felix Batauia, quæ tales produxisti viros quibus Romanum haud minimè sustentabatur Imperium; & qui rursus in multis decorati sunt ab Imperio. Tanti enim ab Impp. prisca ætatis habiti sunt, vt sine illis nullum extra urbem armigeri Martis subire tentaerint periculum. Hi sunt quippe Bataui, qui ablatam Neroni Italiam restituere. hi sunt qui Vespasiano diu deliberanti, amicitiæ gratia Imperium adegere. Hi sunt denique Bataui, qui Heduos iuxta Ararim fluum & Auernos populum Aquitaniæ instructissimo equite protriuere. cum quibus olim ne ipse quidem Iulius congregari audebat; quod aquis vndique sepirentur, & innumera gauderent populi multitudine. Frequenter enim in Cæsarem circiter ducenta millia pugnantorum

torum

torum eduxerunt. At Bataui milites imperterriti & equites, præcipuo natandi studio edocti, arma equosque retinentes, integris turmis nouerant flumina perumpere, & ab insperato hostibus imminere. Per hos præterea C. Caligula & Claudius Impp. Britanniam tributariam effecerunt. Per hos Galba, Ottho & Vitellius sacri Imperij incubatores profligati & repulsi. Per hos denique Lingones in prouincia Lugdunensi, quos Vitellij motus turbauerat, in Imperatorum officio sunt retenti. Tam enim formidabile cunctis Batauorum erat nomen, ut grande viderentur momentum sociis, aut (prout inclinassent) aduersis; quod & Martialis poëta, & Domitiani culinarius testatur his verbis, dicens:

*Sum figuli lusus, rursi persona Bataui,
Quæ tu derides, hæc timet ora * Pater.*

* Domitianus.

Hæc Bataui, ut quàm paucissimis plurima præteream, Imperio præstitere. Nec mentiar, si dicere velim, & congruis testibus asseuerare, nunquam per orbem, tantum terrarum sub Regibus ipsis vsque ad Tarquinij Superbi expulsionem Romano adactum esse Imperio, quantum illi, victricibus armis, Batauo adiecere. Neque enim omnes ille veterum cruentæ victoriæ, & tantis
emptæ

emptæ calamitatibus, per ducentos ferme
& quadraginta quatuor annos, tantum dila-
tare potuerunt Imperium, quantum illud
suo tempore Bataui extendere. Sed dices;
Quid rogo pro his omnibus præstitit Bata-
uis Imperium? Plurimum, inquit, per om-
nem modum. Inprimis tanto eos Romani
honore & gloria, amore & benevolentia
(quibus neque melius neque amplius in na-
tura mortalium est) & quidem quàm offi-
ciosissimè prosequuti sunt; ut illos nullo mo-
do à se diuelli permiserint. Cum enim Fa-
bius Valens præfectus Augustalis Batauos
ab exercitu Romanorum diuidere destinaf-
set; quòd paulò iactantius garrirent, omnem
belli fortunam in ipsorum manibus sitam;
quodque simul ex petulantia (ut plerunque
fit) perfidiam suspectabat: mox in cœrere fo-
cij Romani, fremere Legiones, orbari se
fortissimorum virorum auxilio. Veteres il-
los tot bellorum victores, diuque exercitos,
postquam in conspectu sit hostis, veluti ex
acie abduci; clamitantes Batauos Imperij fa-
nitatem, sustentaculum, robur & columen.
neque idèò abrumpendos, ut corpori vali-
dissimos artus. Ceterum tanta Romani
Batauos fide & gratia donauerunt, ut suum
inter eos erexerint armamentarium; in re-
bellium

bellium terrorem; & post plurima annorum
 curricula, illud vetustate conlapsum ad per-
 petuam mutui amoris memoriam instauro-
 uerint. Quid de præfidiis dicam, quæ in lit-
 tore maris, ad tuendam sibi Batauiam ab in-
 cursu Barbarorum, olim posuerunt? Quid
 referam de aggeribus & collibus, quos tum
 in nostræ regionis fronte, cōtra maris æstum;
 tum in tergo aduersus Rheni excursum plu-
 rimis laboribus & impensis construxerunt?
 Quid denique loquar de Latinarum Schola
 literarum, quam ibidem ad Rhenum haud
 procul à castro (quod arcem dicimus Ro-
 manorum) aperuerunt? Videntes enim Ba-
 tauinam iuuentutem procera pueritia, acri-
 que ingenio, si studium non deesset: lin-
 guam eorum suapte natura exsertam, voca-
 lem, expeditam, & ad omniaabilem idio-
 mata, & cui extremæ non excidunt tenuiter
 syllabæ; nec vox faucibus auditur, sed plano
 resonat pectore; sermoque profertur expref-
 sior: non potuere committere quin Roma-
 no eos instruerent eloquio, quorum indu-
 striam & linguam, suâ tum eruditam, sibi
 adhuc vsui fore sperabant. Nam quoniam
 Batauia portuosa est, & mare ei apertum,
 quo ad omnes facillimâ nauigatione perue-
 nias nationes: credebant Romani; in nullo
 sibi

Schola.

sibi vtilius consultum iri, quàm vt Batauorum pueros bonas artes omnemque ciuilitatem edocerent; vt vtriusque linguæ suffragio faciliùs ad subiugandas ignotæ sibi linguæ nationes perrumperent; & Batauos eorundem iuuenum parentes, ea specie in officio acriùs retinerent, quorum filiis tantam impendere curam videbantur. Tota namque Romanorum spes & fiducia totius Germaniæ in fide conseruandæ, à solis tum visa est Batauis propendere; qui iam diu Germanorum bellis erant exerciti. ne si illi forsitan ab Imperio desciscerent; reliquæ Teutonum, imò & Galliarum nationes mox sequerentur. Nec multum abfuit, si non frequenter cum illis Romani principes dissimulassent. Propterea enim, & quidem quàm maximè Iulius Ciuilis præpotens inter Batauos periculo exemptus est; vt non cum Pompeio Belgicæ procuratore, & Iulio Burduno Germanicæ classis præfecto, morte abriperetur. Causam rogas? Ne eius supplicio, (inquit Tacitus) gens ferox Batauorum à Romanis alienaretur. Tam formidata Romanis Batauorum virtus, tamque accepta fuit eorum fides & constantia.

Hactenus ex reconditissimis Veterum archiuis, verè de vera Batauorum regione,
potentia,

potentia, societate & gratia cum Imperio, satis dixerimus. Reliquum est, ut nunc de nostræ insularis Bataviæ felicitate, quæ inter duo Rheni brachia sita est, perpauca dicamus. Hæc gemina Rheni ostia Plinius Helinum vocat & Fleuum. Illud prope Walachriam, extremam Rheni & Salandiæ insulam, Oceanum petit. Istud verò circa Herlingum celebrem Frisiorum portum, & proximè Scellingiam in mare præcipitatur.

De insularis Batavia felicitate, cultu, delitiis & commerciis, vide finem libri secundi. in quem locum Aloysij Marliani elegantissima ea de re Epistola consultò reiecta est.

CORNE-